

לזכרה של רומה פלק

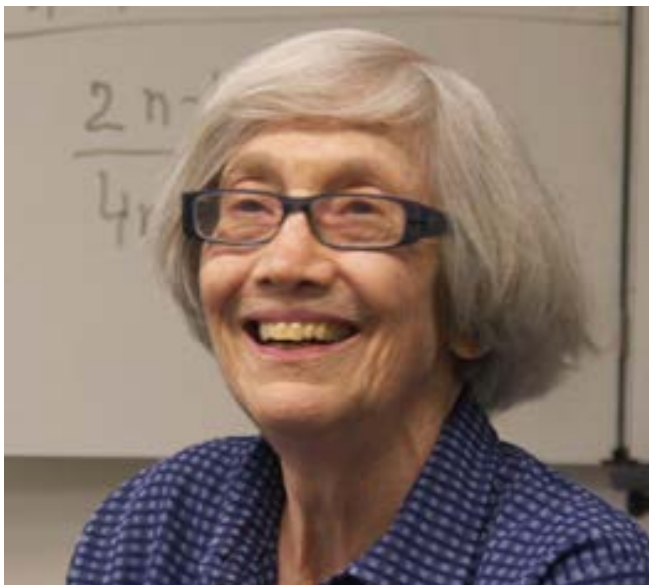
עידית ירושלמי

פרופ' עידית ירושלמי

ראש קבוצת הוראת הפיזיקה במחלקה להוראת המדעים,
מכון ויצמן למדע.

רומה פלק (27 במאי 1932 – 15 באוגוסט 2020), בתם הבכורה של רבקה ובנימין אורן (אהרונוביץ), הלכה לעולמה בגיל 88.

בגימנסיה העברית בירושלים טיפחו את אהבתה למתמטיקה המורים האגדיים, קלעי וטוכמן (כיום הם מוכרים יותר בתור ספרי לימוד, אבל במקור היו אנשים בשר ודם). בתחילת שנות החמישים הייתה רומה, שאך זה השתתפה בלחימה על קום המדינה, נוסעת מדי יום ביומו ללמד עברית במעברת הר טוב (בית שמש). היא ורבים מתלמידיה זכרו תקופה זו בהתפעמות. באותן שנים גם למדה מתמטיקה באוניברסיטה העברית.

בשנת 1953 נסעה עם בחיר ליבה, רפאל, לשטוקהולם, ושם למדה (בשוודית!) הסתברות וסטטיסטיקה. עם שובה לישראל השלימה את לימודיה באוניברסיטה העברית. היא קיבלה תואר ראשון בפסיכולוגיה וסטטיסטיקה ב-1964 ותואר שני בפסיכולוגיה ב-1969. בשנת 1975 כתבה עבודת דוקטור, כדרכה – מוקפדת,

עמיתה מאוניברסיטת מסצ'וסטס, קליף קונולד, תיאר איך הייתה כותבת, מוחקת ומתקנת כל מילה בעפרונות ששחקה עד דק, כמו סיגריה שעושה עד הפילטר. בעלה רפי (גם הוא חוקר בעל שם) תמיד תיאר את עצמו כמזכירה של רומה והיה מדפיס את דבריה. שיתוף הפעולה המופלא בין השניים התבטא גם בכמה מאמרים שפרסמו יחד.

תלמידיה מתארים מורה אכפתית ומקורית. כך מספרת רוני קרסנטי (כיום חוקרת במחלקה להוראת המדעים במכון ויצמן):

זכיתי ללמוד אצל רומה בסמינריון נפלא בפתרון בעיות. בכל שיעור היינו מקבלים בעיה לא פשוטה לפתרון, מתנסים בה ודנים בה מנקודות מבט שונות. רומה תמיד אתגרה אותנו לחשוב 'מחוץ לקופסה'.

רומה ניחנה בכישרון נדיר להבהיר ולהנגיש עקרונות חשיבה סטטיסטיים בנועם, ולא רק לימדה נוסחאות לצורך יישום מכני.

רפאל נפטר 11 חודשים לפני רומה; הם היו נשואים 66 שנה. רומה הניחה אחריה תלמידים רבים, שני ילדים, ארבעה נכדים ושלושה נינים.

חדשנית ומלאת חן – על "תפיסת מקריות", בהנחיית עמוס טברסקי. בהמשך התקבלה למשרה במחלקה לפסיכולוגיה. רומה פרשה ב-1999 בדרגת פרופסור.

רומה נמשכה לתחומים שבהם האינטואיציה משטה בנו: תפיסת הסתברות ומקריות, חשיבה סטטיסטית והבנת מושג האינסוף. היא כתבה על נושאים אלו עשרות מאמרים וספרים. בין ספריה: "אתגרים לתאים האפורים" (2004); "יש בעיה!" (2013); *Probability, Statistics and Randomness: Psychological and Educational Perspectives* (2018).

כבר בלימודיה לתואר דוקטור הגתה שיטות חדשניות לאומדן תפיסת הסתברות אצל ילדים בגיל הגן ובית הספר היסודי. את מחקריה ביססה על משחקי הגרלות שפיתחה. שיטות אלו שימשו גם להוראת חשיבה הסתברותית ודרבנו אותה לפתח את משחק הקופסה "ברירה וסיכוי" (הוצאת אורדע). אף שמעולם לא למדה לעבוד במחשב, היא תרמה לפיתוח חומרי למידה ממוחשבים לחטיבת הביניים.

לדברי עמיתתה, רנה הרשקוביץ ממכון ויצמן:

הייתה זו פעילות משמעותית מאוד לזמנה, גם מבחינת הפיתוח בסביבה ממוחשבת וגם מבחינת מחקר למידה במחשב במסגרת כיתת חקר.